

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Koncsag Lovasudvar a Zengő alatt (Fotó: Szilágyi Enikő)

Így lovukon, szinte helyükre kövülve időznek,
Két szíjas székely, bajviselt, bús, konokarcú –
Fölöttük madár hús, árnyvető fellegek úsznak –
A dél meg izzóbb –, ők állnak rezzenetlen
Szoborként. Egykor így álltak (ők vagy apáik)
A Prutnál is – így a gránátszaggatta Doberdó
Szikláin – akár Pennsylvania gyilkos levegőjű
Bányáiban, s álltak, ahol csak állniok kellett,
Keserű daccal, a sorsnak szembeszegülve.

S én nem tudom a sorsot, mit tartogat még ezutánra,
E végzetes ég alatt lesz-e még öröm?
De tudok annyit, hogy ha öröm helyett
Tüzes mennykövek szakadnak is itt le,
– Míg gyászosan évek százai húznak el –
Ők örömtelenül is, ha kínba tébolyodottan:
Itt fognak állni örökké – hogy Imre szorítja,
Áron pedig... Áron nem hagyja magát!

Tompa László: Lófűrösztés (Részlet)

<p>Dr. PÓCZE ISTVÁN evangélikus lelkész az Egyháztanács lelkes elnöke 523 98 HOKERUM Tángárdre 136 Mobil: +46-76-627 80 84 E-mail: smapek.parokia@gmail.com</p>
<p>EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK</p>
<p>HERCZEGHNÉ DR. JUHÁSZ EDIT az Uppsalai Gyülekezet felügyelője az Egyháztanács világi elnöke országos főfelügyelő 740 22 BÄLINGE Åkerby 219 Mobil: +46-73-772 68 25 E-mail: hunszkita@gmail.com</p>
<p>Dr. SEBESTYÉN GÁBOR a Stockholmi Gyülekezet felügyelője az Egyháztanács tagja emeritus főfelügyelő 126 47 HAGERSTEN Fastlagsvägen 42/1 Tel: +46-8-184 172 Mobil: +46-73-966 04 75 E-mail: gabor.sebestyen@yahoo.com</p>
<p>TÓTH ILDIKÓ a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője az Egyháztanács elnökségének tagja tiszteltelt országos főjegyző 294 34 SÖLVESBORG Rector Dahlg 4 H Tel: +46-456-140 37 Mob: +46-73-025 40 14 E-mail: tothildiko41@gmail.com</p>
<p>KEDVEK VERONIKA stockholmi presbiter, országos jegyző, hivatalból részt vesz az Egyháztanács ülésén 151 33 SÖDERTALJE Doktor Martingatan 6 B Mob: +46-73-555 41 36 E-mail: verakedvek@gmail.com</p>
<p>LINDBERG BRUSTKERN KATALIN a Västeråsai Gyülekezet felügyelője az Egyháztanács elnökségének tagja 724 70 VASTERAS Lövhagsatan 7 Mobil: +46-73-673 59 58 E-mail: csisszancs@freemail.hu</p>
<p>Ifj. VASZI ÁRPÁD a Helsingsborgi Gyülekezet felügyelője az Egyháztanács elnökségének tagja 254 49 HELSINGBORG Jaktfalsgatan 62 Mobil: +46-76-008 08 76 E-mail: avaszi@yahoo.se</p>
<p>KOVÁCS ANDREA központi pénztáros 260 50 BILLESOLM Ivarsgatan 6 Tel: +46-42-284 584 Mobil: +46-70-644 02 49 E-mail: ak@andreakredovising.se</p>
<p>DEÁK GYÖRGY a Borási Gyülekezet felügyelője 507 54 BRÅMHULT Jutegatan 11 Tel: +46-33-230 307 E-mail: deak.gyuri@hotmail.com</p>
<p>FEKETE JENŐ az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője 633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23 Tel: +46-16-120 039 Mobil: +46-70-920 33 72 E-mail: jeno.fekete43@gmail.com</p>
<p>JORDÁKY BÉLA a Götteborgi Gyülekezet felügyelője 428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19 Tel: +46-31-795 25 02 Mob: +46-70-562 31 08 E-mail: bela.jordaky@telia.com</p>
<p>SÁRKÁNY SÁNDOR a Halmstadi Gyülekezet felügyelője 312 40 GENEVAD Lillgatan 2 Mobil: +46-70-972 46 78 E-mail: sandorsarkany@yahoo.com</p>
<p>GAAL ANDRÁS a Jönköpingsi Gyülekezet felügyelője tiszteltelt országos főgondnok 567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21 Tel: +46-393-161 69 E-mail: gaal.andras@telia.com</p>
<p>KOVÁCS KATALIN a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője 341 43 LJUNGBY Olofsgatan 5 E-mail: katicabogar73@gmail.com</p>
<p>Dr. BÉKÁSSY N. ALBERT a Malmöi Gyülekezet felügyelője 226 57 LUND Skrivarevägen 13 Tel: +46-46-13 83 04 Mobil: +46-70-213 83 04 E-mail: albert.bekassy@comhem.se</p>
<p>PÉTER CSABA a Vaxjöi Gyülekezet felügyelője a Szeretetszolgálat országos megbízottja 355 73 VAXJÖ/GEMLA Stationsvägen 7 Mobil: +46-70-454 51 21 E-mail: csaba.peter@hotmail.com</p>

Koch Áron, Sebestyén Márton, Török Máttyás

GAUDEAMUS IGITUR

Rajta ifjak útra fel! Innen el kell válnunk.
Rajta ifjak útra fel! Innen el kell válnunk.
Menni hív a búcsúének,
messze tűnnek elmúlt évek,
véget ér sok álmunk, véget ér sok álmunk.

Élj mi kedves iskolánk, nőljön egyre fényed.
Élj mi kedves iskolánk, nőljön egyre fényed.
Becsben áll majd köztünk végig,
mind ki hittel munkál, épít,
mind, ki jól küzd érted, mind, ki jól küzd érted.

Szép hazánk most bízva kér, száll feléd az ének,
Szép hazánk most bízva kér, száll feléd az ének,
Add, hogy éljünk mindig békén,
s jusson áldott új nap fényén
boldog út e népnek, boldog út e népnek!

Régi, kedves iskolánk, tőled is most válunk.
Holnap útján emberül tiszta szívvel járunk.
Add kezéd hát búcsúzóra,
válni kell, hát itt az óra,
S boldog élet vár reánk, boldog élet vár reánk.

*A latin diákének dallamához megfelelően illeszkedő,
nem szöveghű magyar fordításban komponált,
magyarul jól énekelhető változat. (fordítója ismeretlen)*

ELŐTTÜK AZ ÉLET

„Június volt, s ujjongtunk, nincs tovább,
Most gyertek szabad mellű örömök,
S pusztuljatok bilincses iskolák.”

Június van, s ilyenkor, kicsit könnyes szemmel, meghatottan, Ady Endre soraival üzenünk mi is egykori iskolánknak, mely nemcsak időben, de földrajzilag is oly távol esik tőlünk. Az itthon az Otthontól, az egykori a mától.

És ezek a verssorok bukkannak elő emlékezetemből, valahányszor városunk utcáin hangoskodó végzős gimnazistákat látok, hallok. De ez ma már mosolyt csal az arcomra. Hát igen, ennek az itteni látványos „kivonulásnak” vagy „kirohásnak” igazából az örök lázadó Ady örvendene legjobban!

A gimnázium utolsó éve – bár befejezésének nincs olyan jellegű, emelkedett hangulatú ünnepélyessége, amilyen a mi emlékeinkben él – szép emlékként, örök emlékként marad meg minden svédországi diák szívében.

Az évszázadok során sokminden változik az oktatás rendszerében: az intézményes képzés, annak fokozatai, egy-egy szakasz elvégzése, a tanulmányok befejezése, az ezekhez kötődő szokások, s mindezek országok, társadalmi berendezkedések és ideológiák meghatározottságában szinte állandó mozgásban vannak.

Svédországban 1964-ben határozott a kormány az iskolarendszer modernizálásáról, nevezetesen arról, hogy eltörlik az addigi, a megszokott, a gimnáziumi tanulmányokat befejező úgynevezett érettségi vizsgát. Valójában a vizsga továbbra is létezik, de nem egyszerre minden kijelölt tárgy-

ból, hanem szakaszolt formában, hol ebből, hol abból, „vizsgadrukk” nélkül, a diák számára kevésbé megterhelően. Az 1968-tól érvénybe lépett vizsgatorvénnyel viszont átalakultak az évfázókhoz fűződő iskolai ünnepek is.

Korábban a kötelező iskolai egyenruhának természetes tartozéka volt a diáksapka, de az iskolareform eltörölte az egyenruhát, s így maradt a sapka, jelképként, sőt, csak a végzős gimnazisták privilégiumaként. Névre szóló: felirata a diák nevét, iskoláját, szakosztályának megnevezését tartalmazza. Egyedi darab, ezért méregdrága is, és valójában csak egyetlen alkalomra szól.

Minden végzős osztály megrendezi a maga diákbálját, melynek időpontja lehet akár az iskolavégzésnél jóval hamarabb is. A legtöbb diák erre az alkalomra ölti magára élete első szmokingját vagy frakkját, esetleg sima öltönyét, a lányok leginkább nagystélyiben pompáznak. A bál ünnepélyes felvonulással kezdődik, a lelkesen tapsoló szülők, rokonok, barátok sorfala között.

Az utolsó iskolai nap programja Svédország-szerte nagyjából hasonlóan alakul. Egy-egy osztály tanulói korán reggel közös reggelire gyűlnek egybe, az iskolán kívül. Lehet ez egy magánház, bérelt helyiség, akár egy parkban létesített kinti terasz, de felszolgáló személyzet nélkül. A reggelihez valót ugyanis a diákok együtt készítik, találják fel és fogyasztják el. A korareggeli étkezést hagyományosan pezsgőzéssel zárják, s ezzel máris megkezdődött az Ady Endrénk által felemlegetett „szabad mellű örömök” sora, melynek repertoárja a nap folyamán szinte határok nélkül bővül.

A pezsgős reggeli után, 8 órakor az iskolában gyülekeznek, mindenki a saját osztályában, és kezdetét veszi az utolsó osztályfőnöki óra. Ebbe belefér a különféle díjak kiosztása, egymás megajándékozása (tanárok a diákokat, diákok a tanárokat), vicces, verses jellemzések felolvasása, jókedvű adomázás stb. Az osztályfőnöki órát a legtöbb iskolában műsorral egybekötött háromfogásos ebéd zárja.

Amíg a végzős diákok együttes programja és közös étkezése még tart, az iskolaudvaron kezdenek gyülekezni a diákok hozzátartozói, szülők, testvérek, rokonok és jóbarátok. Viszonylag könnyen egymásra találnak, mert minden végzős csecsemőkorú és ifjúkorú arcképét egy-egy magas rúdra szerelt táblán magasra tartják.

Aztán eljön a várva-várt pillanat: kinyílik az iskola ajtaja, a végzős diákok előtt jelképesen megnyílik a nagybetűs ÉLET kapuja, és bekövetkezik a nap fénypontja: osztályonként és csoportonként szó szerint kirohannak a szabadba az immár minden megkötöttségtől szabad fiatalok. Mintha menekülnének az addigi bezártságból és homályból a szabadba, a fénybe, s mintha az iskola is jelképesen kitaszítaná, kirúgná, kidobná magából őket. Valóban találó és sokmindent mondó mindkét kifejezés: az *utspringa* jelentése kifutni, kirohanni, míg az *utsparka* annyit jelent, mint kitaszítani, kidobni, kirúgni valamit vagy valakit. A szokás is és a kifejezések is a már említett 1964-es, 1968-as új iskolareform bevezetése után honosodtak meg. Kivitelezésük, mikéntjük pontosítva nincs, ezért a diákok, a tanárok, a várakozó közönség, és természetesen sokszor az időjárás határozza meg az esemény hangulatát és intenzitását. Futás, rohanás, közben ugrándozás, hurrát ordibálás, éneklés, dobolás, és mindenképp nagy zaj közepette emelkedik minden lélek a magasba.

A közönség virágcsokrokkal várja a frissen végzetteket. S hogy azok ne hagyjanak foltot az öltönyön vagy ruhán, az ünnepelt elé műanyagkötényt kerítenek, s a virágcsokrot az azt átkötő szalagjuktól fogva az ünnepelt nyakába akasztják. Minél nagyobb a rokonság vagy baráti kör, annál terebélyesebb az illatos virágteher.

S hogy a városi lakosok vagy éppen véletlenszerűen a városban tartózkodó turisták se maradjanak ki egészen a mozgalmas sokadalomból, az ünnepeltek legtöbbször zöldgakkal, nemzeti színű szalagokkal, léggömbökkel feldíszített teherautókra szállnak, és folyamatos dudaszóval, hurrázással, üdvözléssel, énekléssel, vagy csak egyszerűen hangos szóval és zajongással vonulnak át a helység főbb terein és utcáin, parkok mentén, községi épületek előtt, vissza-visszatérve ugyanarra az útvonalra.

A szülők, rokonok közben lassan hazafelé vagy a vendéglátásra bérelt helyiségbe veszik az irányt, hogy kellőképpen felkészülhessenek csemetéjük fogadására és ünnepelésére, aki szokás szerint magával viszi néhány osztálytársát, közelebbi barátait és barátnőit. A hosszú, mozgalmas nap után, ki-ki vérmérséklete, erőnléte szerint folytatja az ünnepelést, családi körben, vagy baráti társaságban.

A svéd királyi ház archívumában őrzik annak a diákdalnak a kéziratát, amelyet Oscar király és Josefina királyné fia, Gustav az „énekes herceg” komponált, s melynek szövegét a herceg baráti körének ismert orvosa és költője, Herman Säterberg írta. A kézirat az 1851. október 31-i dátum szerepel. A diákdalt több mint 150 éven át Svédország-szerte minden érettségiző diák tudta és énekelte.

Studentsången

Sjungom studentens lyckliga dag,
låt om oss fröjdas i ungdomens vår!
Än klappar hjärtat med friska slag,
och den ljusnande framtid är vår.
Inga stormar än
i våra sinnen bo,
hoppet är vår vän,
och vi dess löften tro,
när vi knyta förbund i den lund,
där de härliga lagarna gro,
där de härliga lagarna gro!
Hurra!

Svea vår moder hugstor och skön,
manar till bragd som i fornstora da'r,
vinkar med segerns och ärens lön,
med den skörd utan strid man ej tar.
Aldrig slockne då
känslans rena brand,
aldrig brista må
vår trohets helga band,
så i gyllene frid som i strid.
Liv och blod för vårt fädernesland!
Liv och blod för vårt fädernesland!
Hurra!

Június van, és szerte Svédországban magyar anyanyelvű diákok százai, gyermekeink, unokáink nemzedékei élhették át az érettségi, a ballagás megismételhetetlen élményét. Előttük tán felelevenítettük a harminc, negyven, ötven évvel ezelőtti, a mi ballagásunkhoz fűződő emlékeinket, s jól-rosszul, de szívvel és lélekkel énekeltek – ahol és ahogyan lehetett – velük együtt a mi ballagó énekeinket. Magam pedig útravalóul ugyanazt adnám nekik, amivel annakidején minket engedtek útra, Ady versének zárósoraival:

„Bár zord a harc, megéri a világ,
ha az ember az marad, ami volt:
nemes, küzdő, szabadlelkű diák.”

Tóth Ildikó
egykori kolozsvári diák

BALLAG MÁR A VÉN DIÁK

Selmecbánya (szlovákul Banská Štiavnica, németül Schemnitz) az egykori Magyar Királyság egyik legjelentősebb bányavárosa volt. Gazdag bányái már I. ISTVÁN király alatt virágozni kezdtek. Lakosait és bányáit a tatárok kegyetlenül feldúlták. IV. Béla 1238-ban szabad királyi városi rangra emelte, s bajor és szász bányászokat telepített be. A középkorban évszázadokon át Magyarország legfontosabb ezüst- és aranybányái voltak itt, ahol a bányászat a Waldbürgereknek nevezett polgárság kezében volt (e jogokat a kincstár csak később szerezte meg). Virágkorát a 15. századtól a 18. századig élte. Mária Terézia idején itt jött létre 1770-re a világ első bányászati akadémiaja, melynek elődje az 1735-ben alapított Felsőfokú Bányatisztképző Intézet volt. 1782-ben Magyarország harmadik legnagyobb városának számított Pozsony és Debrecen után (elővárosaival együtt 40 000 lakossal). A bányászati tevékenység a 19. század második felétől lehangolt, a lakosság száma is csökkent; bányavárosból iskolavárossá vált, de a 20. század során ezt a szerepét is jórészt elvesztette. Trianon nyomán az oktatási intézményt 1919-ben átköltöztették Sopronba. Az erdőmérnöki kar Sopronban maradt, de a kohó- és bányamérnöki karokat 1949-ben továbbköltöztették Miskolcra. Selmecbányán keletkezett a híres bányászhimnusz, amely az egykori Magyarországon mindenütt elterjedt a magyar bányászok között. 1873-ban Garamberzence és Selmecbánya között épült meg Magyarország két első gőzüzemű, keskenynyomtávú vasútvonalának egyike.

A 19. század elejéről ismert *Ballag már a vén diák* kezdetű német ballagási éneket Csengey Gusztáv fordította magyarra. A magyarországi iskolákba valószínűleg Selmecbányáról terjedt el a ballagás és az érettségi tabló szokásával együtt, s vált a 20. század első éveiben a ballagások elmaradhatatlan dalává. Énekelni szokott sorrendiségében ellentmondásokba ütközünk, ezért itt egy szerintünk „rendbetett” kronológiai sorrendet igyekeztünk követni: Az élet hív, a munka vár, búcsúzni kell most cimborák; ez út hazából elvezet, pajtások nyújtsatok kezet; az eltávozás dolgában még mindig a jó remény az, amely hajt szüntelen. Sőt, az otthon maradónak is fogadjuk, hogy ha Selmec hív, mi ott leszünk! A vendiákból megfogam a felismerés: Hazánkba út már nem vezet, szegény hazánk már elveszett, de rájön valamire: mégiscsak van hazámba visszaút, de ennek feltétele, hogy elfogadom: „filiszter leszek magam is”. Talán mégiscsak azt jelenti, hogy vállalni az értelmetlenül tűnő filiszteri sorsot, mely nem egy dicső feladat, csupán egy reményikésdori „ahogy lehet”. S ebben a kontextusban a vén diák sorsa már nem egy kényszerűség, hanem egy felismert vállalható feladat.

Ballag már a vén diák, tovább, tovább,
Búcsúzni kell most cimborák, tovább, tovább,
Az élet hív, a munka vár,
Itt az óra meg ne állj,
Tovább, tovább, tovább,
Fel búcsúcsókra cimborák!

Ballag már a vén diák tovább, tovább,
Isten veletek, cimborák, tovább, tovább,
ez út hazából elvezet,
pajtások, nyújtsatok kezet,
tovább, tovább, tovább,
fel, búcsúcsókra, cimborák!

Csendes már a tanterem, tovább, tovább
Jó remény hajt szüntelen, tovább, tovább,
A boldog édes ifjúság
Emléke mindig visszajár,
Tovább, tovább, tovább,
Fel búcsúcsókra cimborák!

De mielőtt még elmegyünk – tovább,
Egy szent fogadalmat még teszünk – tovább,
Ha Selmec hív, mi ott leszünk,
Selmecért vesszen életünk.
Tovább, tovább, tovább!
Vízontlításra cimborák.

Ballag már a vén diák – tovább.
Keresve szebb és jobb hazát – tovább.
Hazánkba út már nem vezet,
Szegény hazánk rég elveszett;
Tovább, tovább, tovább!
Hazátlan lett a vén diák.

Ballag már a vén diák, tovább, tovább,
Isten veletek cimborák, tovább, tovább,
Ez út hazámba visszavisz,
Filiszter leszek magam is,
Tovább, tovább, tovább,
Fel búcsúcsókra cimborák!

Kackó - Református templom

Berde Mária

SZÓRVÁNYGYERMEK VOLTAM

Édesapám bázeli tanuló idejében az 1880-as évek idején - Indiába készült hittérítőnek. Ugyanakkor indították meg idehaza a Szász püspök-testvérek a szórványmentő mozgalmat, Károly a Szerémségben, Domokos Erdélyben akarta az elnémult harangokat és elnémult lelkeket megszólaltatni. Amikor apám visszatért a peregrinációból, Domokos püspök felszólította, hogy India helyett vállalja el az első erdélyi szórványközpontnak - körlelkétségnek - a Szolnokdoboka megyei Kackónak és vidékének gondozását.

A kérdésben anyám mondta ki a döntő szót. Ha ő nem ragaszkodik Erdélyhez, akkor mi, testvérek a messzi Keleten születtünk, és idegenként nevelődtünk volna fel. Anyám részéről ez a választás meghatározó áldozat volt. Vértel és ünnepektől városi leányként nőtt fel, változatos társadalmi életet élt, nem mindennapi tehetséggel szerepelt a működő színpadokon. Mindenki bámulta, hogy amint mondták, „számúzi magát a legsötétebb Szolnokdobokába”.

Kackón valóban földes parókia várta, a templom rozzant, az orgona használhatatlan, a padok roskadoztak. A nép maga szétszóródott, sőt elidegenedett. Mind ezért első kárpótlásul a Szamosmente búbajos természeti szépsége kínálkozott. Az udvarházakban jólelkű, segíteni kész úrinép, a kunyhókban igazi pásztorra szomjazó, áhító nyáj várta szüleimet. Nem is csak „eu-s ungral” (én magyar vagyok) jelentkező egyszerű emberek, de maga a született románság is örömmel fogadta és lassan egészen szívébe zárta őket.

Tizenkét község kallódó reformátusait kellett itt megtartani, megerősíteni, sőt visszanyerni egyházának. Édesapám elfoglaltsága rendkívüli volt. Linda és Lilla nevű piros lovacskáink állandóan szekereztek véle a körzetben. Szürke porköpenyét, óriás esernyőjét ezüstre mosta a sok viszontagság. Csak minden negyedik vasárnapon ért rá, hogy Kackón, a központban is tartson istentiszteletet. Kora reggeltől kezdve érkeztek ilyenkor a közelebbi szórványok hívei, sokszor ázva-fázva. Ezeket vétek lett volna a jéghideg templomban látni el lelki táplálékkal. Anyám - ahogyan jó szívvel viselte a gyakori egyedüllétet - örömmel egyezett bele, hogy konyhánkban melegítsék reggelijüket, ebédjüket. Az igehirdetésre ebédlőnket rendeztette át.

A kackói templom egyébként megérdemelte a karbatételt. Újfalvy Sándornak, a jeles emlékiró szerzőnek, a híres vadásznak és a Wesselényiek lelki barátjának ősei építették. Az elkallódott tehetségű Újfalvy Krisztinát is itt keresztelték meg. Apám legelőször is kályhát szerzett a templomba; aztán egy karácsonyi ünnepre orgonát. Mint anyám tréfásan mondta, egyszerre két orgona is érkezett, egyik a szentegyházba, másik a bölcsőbe. Amália testvérem felett szólalt meg először az új hangszereken, hogy „Szívünk vígsággal ma bétölt”. Az én keresztelémre viszont az új padok festődtek égszínkékre, mégpedig édesapám keze és ecsetje által. Ha valaki mindezt előjelekre magyarázná, az tudja meg, hogy minden fordítva következett be. Néném lett az ecsetnek, és én a szavak muzsikájának szerelmese.

Világrajöttem falusi romantikájához tartozik, hogy pár nappal születésem előtt (farsangban érkeztem) bivalyos-leányunk férjhez ment. Anyámnak most már a fejést is meg kellett tanulnia finom kézimunkához szokott kezével. Születésem órájáig ő fejte naponta a Flórika bivalat. Később sokszor fejemre idézte, hogy megcsudálta a csúf fekete állatot, és azért lettem testvéreim között a legsötétebb hajjú.

Ekkor már hárman voltunk apróságok, és különösen fontos szerepet vittünk a lélekmentésben. A babonára hajlamos nép erősen ragaszkodott az újszülötteknek azonnali megkereszteléséhez. Úgy tartották, hogy a pogány kisedet lelkét a

AZ ÉN APÁM

– Erdélynek –

Az én apám tudott jól franciául
S Bázelen németeknek prédikált.
De mikor elment Szolnokdobokába,
Román szótárt vett és grammatikát.

Öt éve nem volt ott a nyájban pásztor,
És sok magyar feledte már szavát –
Kallódó lelkükért apám a kátét
Románra fordította át.

Zsidók is éltek ott, Buzgók s szegények.
S az én apám zsidóul is tudott.
S jöttek hozzája nagyszakállú vének:
Hallgatni az ótestamentumot.

Mint gyermekek ülték körül apámat,
Bár harmincéves hogyha volt csupán,
És olvasott és magyarázott nekik
A Szentírásból az apám.

A földesúrnak volt egy kis leánya
S apámhoz így szólott a földesúr:
„Hittanból is készítsd vizsgára őt,
Nem hagyhatom, hogy elmenjen hazul.

Sátán egy óvatlan pillanatban kicseréli. Egy-két napos korukban már elhozták őket nagymessziről is, akármilyen időjárás mellett is, a sakramentum felvételére. Mivel pedig apám néha napestig távol maradt a közelben, anyámnak ilyenkor el kellett vállalnia az anyátlanul érkező kisednek gondozását. Ha tehette, szoptatta is őket. Így váltunk mi lassan tejtestvéreivé a velünk egyivású szórványgyermeknek. Gondolom, nem sokan vannak, akik édesanyjuk tejét adták oda a legszegényebb, leghagyottabb gyermekekért.

A szolnokdobokai nép jóindulatú, hálás természetű. Szüleim lépten-nyomon tapasztalták az egyszerű, sokáig elhanyagolt lelkű hívek ragaszkodó szeretetét. Igaz, hogy az ő jószáguk nem csupán a fajtabeliek számára mérődött ki. Az a tény, hogy ünnepnapokon valláskülönbség nélkül ösztötték ki a cselédnépnek, a szegényeknek az úrvacsorai maradékot, jelképes cselekedet számába ment.

Sok szép és hasznos tettüket foglalta ez istenes egységbe. Úgy vagyok az apám által rámentált apró történetekkel, mint a nyári kert szépségben, kedvességben vetélkedő virágaival. Nem tudnám kiválasztani, melyik is a legigazabb ebben a kálvinista Fioretti-ben. Apám egyszer a falu egyetlen vízimalmát mentette meg bámulatos vakmerőséggel és ügyességgel az elsodródástól. Máskor székely leleménnyel a zsidó lakodalmazók kigyulladt kéményét oltotta kis. Katolikus családok máig emlegetik önzetlen lelki támogatását, melyet tőle nyertek, ha nem is mint paptól, de mint embertől. Szilaj, istentagadó, templomkerülő reformátusokból áldozatkész egyházi patrónusokat hódított a maga sajátosan szelíd, de törhetetlen mivoltával. Anyám még a román intelligenciát is meg tudta nyerni, hogy részt vegyenek az egyház javára rendezett ünnepeken.

Ízelítőben az első konfirmáció történetét jegyzem le, igazi missziós anekdotát! Az oktatásra járó nebulók, leányzók egyike-másika nemigen értette magyarul a kátét. Édesapám pedig, a háromszéki Szépmező szülőtte, csak akkor fogott neki a román tanulásnak. Tolmácsra volt szükség. A nem éppen könnyű szerepre egy földberlő vállalkozott, vérbeli vidéki dzsentri-típus, dinomdánomozó vígcimboras fajta. Anyám maga is sok hálával volt irányában, egyszer mégis megpirongatta:

– Kedves jó uram, ha már ilyen kitartóan segít nekünk a misszionálásban, mondja meg igaz lelkére, miért nem jár el soha istentiszteletre? A népet nem elég oktatni, annak jó példával kell előtte járni! Soha, még ünnepnapokon sem láttam a templomban!

– Ennek igen egyszerű oka van – hangzott a kópé-mosollyal visszaadott válasz. Én római katolikus vagyok. A dászkelkedést (tanítóskodást) csak a pap és a nép iránti szeretetből csinálom...

Édesapám nem csak hittel, nem csak a szószékből, hanem sok gyakorlati érzéssel, tanáccsal és segítséggel vitte a szórványok anyagi ügyeit is. Különös gondja volt rá, hogy az ifjúságot a református házasságra szoktassa. Így érte el, hogy amikor Kackóra érkezett, 30 híve volt, amikor mindössze hét év múlva eltávozott, 80. Csak egyetlen módszert nem ismert és nem is alkalmazott soha: *lélekmentő* volt, *lélekhalász* soha. Áldott lépteinek nyomában helyreállt templomok, iskolák, zengő orgonák, harangok, lelkek támadtak.

... Amikor – jó negyven év múlva – édesanyámat elvittem Kackóra, mint kedves zarándokútra, már felnőtt unokáját is hozhatta. A templom padjain még ott halványlott a régi égikétség, kisöcsém pedig felment a karzatra, hogy eljártssa a „Tebened bízunk”-at, azon az orgonán, mely édesanyjának születését üdvözölte valamikor.

Anyám küzdött könnyeivel és mentegetőzött:

– Soha sehol a világon nem voltam olyan boldog, mint itten, a szórvány-misszióban – motyogta szegényke.

Felpillantott, és akkor láthatta, hogy még az ezeridegeneknek is megértő könny csillogott szemükben.

(Megjelent a Református Naptárban, 1946-ban)

ÚJAN EMELKEDÉK E SZENTEGHÁZ A RÉGI-NEK ROMJAIN MEZŐ-KÖVESDI IDŐSB ÚJ-FALVY SÁMUEL KEGYES HAGYOMÁNYÁBÓL

Hogy nem híved? Add rája paroládat,
Hogy azt tanítod, amit megkíván
Kátéja.” – És zárdában jelesre
Vizsgázott le a kis leány.

Az én apám úrvacsorát ha osztott,
S hazakerült a rész, mely a papé,
Újból terített a szent maradéknak:
„Nem a miénk – így szólt – az agapé,

Hanem azé, ki valamennyiünkért
Egyforma kinnal szűrt és aratott.”
S mindnek, ki aznap a küszöbre lépett,
Italt kínált és falatot.

Az én apám, mielőtt sírba szállott,
Egy sor ártatlan hajnalkát vetett.
Az örök hajnalt hozták a virágok
És elvitték a földi életet.

S halottnézőbe a ravatalához
Eljött egy sosem látott idegen,
Megállt a lábánál s azt mondta nekünk:
„Krisztus járt benne ideleinn.”

És bár az én apámat sírba tettük,
Azért ő meg nem halt, én jól tudom.
Csak az üvegcsé tört el, ám az illat,
A lélek jár kötetlen-szabadon.

Isten kiskertjét őrzi s az virágozik
Abban, ki gyűlölettel szeret –
És száll apám közöttünk, mint a jó szél
A jó vetés felett.

A Gaudeamus igitur (Legyünk vidámak) eredeti címén De brevitae vitae (Az élet rövidségéről) egy közismert latin nyelvű diákdal, melynek eredete a kora középkorra nyúlik vissza. Első írásos változata 1781-ben jelent meg Christian Wilhelm Kindleben (1748–1785) a német teológus és író Daloskönyvében (Liederbuch). Igazán ismerté Philipp Friederich Silcher és Friedrich Erk német zeneszerzők által írt és 1858-ban publikált Allgemeines Deutsches Kommersbuch (Általános Német Diákkönyv) című diákinduló gyűjtemény tette. Többször megzenésítették, ezek közül a legismertebb változat Johannes Brahms nevéhez fűződik.

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus,
gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus,
post iucundam iuventutem,
post molestam senectutem,
nos habebit humus, nos habebit humus!

Ubi sunt, qui ante nos in mundo fuere?
Ubi sunt, qui ante nos in mundo fuere?
Vadite ad superos,
transite ad inferos,
ubi iam fuere, ubi iam fuere?

Vita nostra brevis est, brevis finietur,
vita nostra brevis est, brevis finietur,
venit mors velociter,
rapit nos atrociter,
nemini parceretur, nemini parceretur.

Vivat academia, vivant professores,
vivat academia, vivant professores,
vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet,
semper sint in flore, semper sint in flore!

Vivant omnes virgines faciles, formosae,
vivat omnes virgines faciles, formosae,
vivat et mulieres
tenerae, amabiles,
bonae, laboriosae, bonae, laboriosae!

Vivat et respublica et qui illum regit,
vivat et respublica et qui illum regit,
vivat nostra civitas,
maecenatum caritas,
quae nos hic protegit, quae nos hic protegit!

Pereat tristitia, pereant osiores,
pereat tristitia, pereant osiores,
pereat diabolus,
quibus antiburschius,
atque irrisores, atque irrisores!

Míg fiatal vagy légy vidám,
míg fiatal vagy légy vidám,
mert múlt a boldog ifjúság,
és múlt a borús öregkor,
a Föld befogad, a Föld befogad!

Hol vannak kik éltek egykor,
hol vannak kik éltek egykor,
fenn a mennyekben,
vagy pokolban alant,
hol vannak hát, hol vannak hát?

Az élet oly rövid, közel már a vége,
Az élet oly rövid, közel már a vége,
A halál jó sebesen
és minket elragad,
senkit sem kímél, senkit sem kímél!

Éljen az egyetem, éljenek tanáraink,
éljen az egyetem, éljenek tanáraink,
éljen minden hallgató,
éljen itt mindenki,
örök boldogságban, örök boldogságban!

Éljenek mind a lányok, bájosak és szépek,
éljenek mind a lányok, bájosak és szépek,
éljenek az anyák,
gyengédek és szeretők,
őszinték és dolgozók, őszinték és dolgozók!

És éljen a haza és annak törvényei,
és éljen a haza és annak törvényei,
éljen a nép,
a jószág osztó,
mely véd bennünket, mely véd bennünket!

Hadd vesszen a bú, vesszen a gyűlölet,
hadd vesszen a bú, vesszen a gyűlölet,
vesszen az Ördög,
bárki ellenség
és minden gúnyoló, és minden gúnyoló!

Szente Imre

MAGYARKÉNT SVÉDORSZÁGBAN

*Svédhon. Csipkézve hull a fjord, / sötétkék vízbe durva folt,
nagy fák és kristálytengerek, / nagyarcú szőke emberek.
(Babits Mihály: Messze... messze... c. verséből)*

A nosztalgia táplálta képzelet önkényesen színezi vágya tárgyát, a távoli országot: fjordokat lát Svédországban, holott azok Norvégiára jellemzőek; „kristálytengereket” – hát hiszen talán tisztább volt a Balti tenger Babits korában, mint manapság, amikor vizéből kipusztulnak a halak s hovatovább a fürdőzők is partjairól. „Nagy fák” – vörösfenyők vannak ugyan, de semmivel sem nagyobbak, mint a Mátra bükkjei. A szőkék talán valóban gyakoribbak errefelé, de ha nagyarcúak, akkor inkább a finnekre jellemző balti típushoz tartoznak. Az északi germán típusok többnyire keskeny képűek.

Sohasem vágytam különösebben Svédországba. „Észak” – közelebből meg sem határozva – kellett némi nosztalgiát bennem a hógutás (lelki értelemben is) magyar kánikulában: *Mint égetett a jégnek érintése, / úgy vonz ma Észak zordon ölelése* – írtam egy szonett záró sorpárjaként. A svéd gyufa, a svéd torna, a diáknóta „Nobel Alfréd, svéd kémikus”-a, majd a légvédelmi tűzérként általam is kipróbált „bofor”-ágyú – nem sokkal több élt tudatomban e távoli országról. Az ötvenes évek országos méretű börtönéből is inkább Ausztria, a Nyugat kapuja felé szálltak kósza vágyaim (tisztá időben rá lehetett látni a Ság hegyről a Rax és a Schneeberg havas ormaira). Svédországot valahogy mindig az élet peremvidékén tudtam s képzeltem – nem alaptalanul. A hadak és hordák országútján tengő középeurópai méltán tölti el csodálattal s irigységgel a közel két évszázada tartó „svéd béke”, mely két világégésben is tűzállónak bizonyult, s az ötvenes évektől a virágzó gazdaság, magas életszínvonal, a szociális gondoskodás és a külpolitikai bölcsesség iskolapéldájává tette Svédországot a világ szemében.

De mindennek ára van, még a közös döröszégből – a háborúból – való kimaradásnak is. A realpolitika nevében vállalt meghátrálások és megalkuvások: a német csapatok átengedése, az élet-halál harcát vívó Finnország „cserbenhagyása”, a balti országok bekebelezésének sietős elismerése, a balti „háborús bűnösök” kiszolgáltatása kikezdte a svédek önbecsülését, nemzettudatát. Önazonosságuk tétova, egyben dacos keresése rejlik az utóbbi évtizedek „balos” külpolitikája mögött, mely igyekszik meg nem látni a közvetlen közelben folyó jogtiprást, s távoli „forradalmi” kormányok (Vietnam, Tanzánia, Kuba, Nicaragua), más földrészek kétes eszközökkel küzdő mozgalmainak támogatására fordít figyelmet és pénzt.

Kevésbé ellentmondásos, lényegesen rokonszenvesebb formája a svéd elkötelezettségnek a menekültek nagymérvű befogadása, fölkarolása. Világ- és helyi katasztrófák hordalékaként egyre újabb hullámok ostromolják az ígéret földjeként elhíresült Svédországot, s ha mára – a kényszerű takarékoság következtében – szigorodott s korlátozódott is a befogadás, még így is jelentős a befogadottak száma és a rájuk fordított költség.

Magyarok – antifasiszták, üldözöttek – már a 30-as években, majd, ugyancsak csekély számban, közvetlenül a háború után kerültek ide német- és lengyelországi koncentrációs lágeréből, kórházakból; ’47-ben legálisan földműves telepések egy csoportja, a „fordulat éve” után pedig politikai menekültek. A Göteborgban élő (azóta elhunyt) Polgáry Sándor adatai szerint mintegy 1250 magyar vándorolt be ’56 előtt. „Magyar szórványról” azonban – némi habozással – csak ’56 óta beszélhetünk. A forradalom leverésének menekülő-hadából a svédek már Kismartonban (Eisenstadt) kiemeltek egy többezres kontingenst, jórészt fiatalokat. Három év alatt mintegy 7200 magyar menekült kötött ki Svédországban. A magyarok száma ezzel – a vegyesházasságokból született gyermekekkel együtt – hamarosan 15 000-re emelkedett.

Persze nem mindenki választotta Svédországot az idekerültek közül. Az ausztriai táborokban sokan az első adódó alkalmat megragadták – mindegy hová, csak el! Svédországban majd kivárhatják akár Amerikát is. Sokan tovább is álltak már az első évek után, a zöm azonban maradt. A svédek már azzal is rokonszenvet keltek, hogy nem csak fiatalokat s munkaképeseket válogattak, hanem gyengéket, testi fogyatékosokat, beteget is. Sokan kezdték svédországi életüket többhónapos szanatóriumi tartózkodással, főleg utókezelést igénylő félig gyógyult tüdőbetegek. Ilyeneket később is „gereblyéztek” Ausztriából, Olaszországból. Magam is így kerültem Svédországba három évvel a forradalom után 1959-ben.

A „magyar kolónia” törzsét az elmúlt évtizedekben az „ötvenhatosok” alkották; ők számítottak elsősorban politikai menekülteknek. A Kádár-korszakban kiszállingózók már hozzájuk asszimilálódtak, vagy – befogadásuk után – átvedlettek gazdasági menekültekké. A hatvanas évek végén egy nagyobb hullámmal budai úrifűk egy csoportja érkezett, s mint dörzsölt de erőszakot nem alkalmazó gáláns bankrabló szerzett új hírt a magyar névnek.

Idővel az ötvenhatosok zöme is depolitizálódott: a fogyasztó társadalom beolvadó hatása, a svéd semlegesség főntebb érintett atmoszférája, főleg pedig a hazai „enyhülés”, a Kádár-rezsimnek az emigráció megnyeréséért, megosztását célzó „dialógus”-politikája évről évre koptatta a politikai tudatosságot, halványította Ötvenhat emlékét. Mindamellett az ötvenhatosoknak sikerült időtálló egyesületeket és intézményeket létrehozniuk, amelyek egyrészt függetlenek maradtak a magyar követségtől, másrészt mint érdekképviseleti szervek elismertették magukat a svéd hatóságok részéről. E vonatkozásban főleg két intézménynek jutott jelentős szerep: az egyik a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége (SMOSZ), mely egyesületeink ernyőszervezeteként képviseli a magyar szórványt; a másik a stockholmi Magyar Ház, mely számos egyesületnek s egyben a magyar frendezvények zömének ad otthont. Nem kicsinylendő az egyházak, főleg a protestáns gyülekezetek szerepe a magyarság együtt tartásában. Tángagárde gyülekezeti otthona mintegy a stockholmi Magyar Ház délsvédországi „fiókjaként” működik; nyaranta rendeznek ott cserkész- és anyanyelvi tábort a fiataloknak, valamint színvonalas önképzőkori tábort a felnőtteknek.

Igaz ugyan, hogy a SMOSZ és egyesületei csak egy töredékét érik el (hogy „mozgósítanak”, azt nem merném állítani) a svédországi magyarságnak, elnéptelenedéstől azonban nem kellett tartanunk az elmúlt évtizedek alatt, és a jövőbeli folytatáshoz sem hiányzik az akarat. Ha máskor nem, legalább évfordulón, nemzeti ünnepeken még szűknek is bizonyul a Magyar Ház (mely azóta, hogy e sorok íródtak, egy lelkes vásárlási kampánynak hála, tulajdonunkba ment át).

Lelki higiéniánkhoz, önazonosságunk ápolásához nem nélkülözhetjük egymás társaságát, találkozásokat a magyar szó, a nemzeti összetartozás jegyében. Megtalálják az utat azok is, akik az elején mohón vetették rá magukat az új lehetőségekre s mielőbb svédekkel akartak válni, maradéktalanul asszimilálódní. Voltak ilyenek az ötvenhatosok közt is: siettek bevezetni odahaza is a svéd nyelvet, egymással s gyermekeikkel is svédül kezdtek beszélni, kizárólag svédekkel érintkeztek. Mindig értetlenül álltam az effajta önkasztrálásnak szerencsére elég ritka esetei előtt. Még ha sikerrel járt volna is igyekezetük, akkor sem jutott volna eszembe, hogy utánozzam őket. Igaz, hogy magam is az új nyelvnek kijáró érdeklődéssel kezdtem svédül tanulni, már csak azért is, mert oly könnyen ment az angol és a német segítségével. Alig három hét múlva már minden nehézség nélkül olvastam az újságot, de még tolmácsnak is fölcaptam a légerben, ha éppen arra volt szükség. Míg – már kikerülve a „keltetőből” – egy szociálgondnoknő, aki „jövőmet” volt hivatva megvitatni velem, rá nem ébresztett, hogy nem egy új nyelvben s kultúrában tájékozódó európai értelmiségi vagyok, hanem csecsemő, akinek gügyögését elnéző mosollyal s nem is nagyon titkolt bosszúsággal hallgatja. Nem voltam egyedül ezzel a hidegzuhany-élménnyel: nemrég olvastam egy Latin-Amerikából jött újságíró tollából, hogy itt mindenki pontosan annyi idős, ahány évet töltött svéd földön. Ő például jelenleg a hatodik életévét tapossa, s így számíthat még a gyermeknek kijáró elnézésre. Van, akinek e felismerés nem olyan sokk-élmény, mint nekem volt, de azért sok magyar sietett keresni honfitársai társaságát, hogy legalább néhány órára megfélekedzék újdonsült „boldog gyermekéségéről”, s olyanok közt legyen, akik felnőttszámba veszik.

Ő, nem csak a nyelv! Ausztriában, Németországban még hiányos gyakorlattal és szókészlettel is gátlás nélkül szólaltunk meg társaságban, szavakat keresve vitatkoztunk politikáról, elvont kérdésekről. Itt hamar leszoktunk erről: kínos csend fogadta próbálkozásainkat; mintha senki sem arra figyelt volna, mit mondunk, hanem hogy hogyan mondjuk. Már magunk is illetlenségnek éreztük, hogy kiskorú létünkre nézeteket nyilvánítsunk. Ettől különben többnyire a született svédek is óvakodnak: kevés dologról van ugyanis határozott, egyértelműen megfogalmazható véleményük. Egyidejűleg látják a tézist és az antitézist, s az eredmény nem szintézis, hanem rövidzárlat.

Tízestendős bolyongása alatt Ödüsszeusz itt is, ott is elidőzött, néhol évekig maradt. A büszke és boldog phaiákoknál azonban, akik a világtól és más népek viszályaitól elzárkózva békében éltek, kereskedtek és gazdagodtak, még Nauszikaá bája s a király túlradó vendégszeretete sem tarthatta vissza pár napnál tovább: csak haza, minél előbb! Pedig Homérosz nem tud nyelvi nehézségekről: Odüsszeuszt mindenütt értik, a phaiákok áhítattal hallgatják kalandjait. Ebben azonban különböznek a mi házigazdáiinktól: ők nem voltak kíváncsiak arra, mit mondhatunk nekik. Diplomáinkra is csak legyintettek: tessék megismételni, kezdeni elülről! Volt, aki felfortyant, odébbállt és professzor lett Amerikában. Mások elfogadták a kihívást (mint Odüsszeusz a phaiák urakét: bosszúsán felugorva mindnyájuknál messzebb vetette a diszkosz), hisz volt annak fűszere is: vén fejjel diákoskodni, méghozzá anyagi gondok nélkül, hála a könnyen kapható kölcsönöknek, ösztöndíjaknak; bebizonyítani, hogy itt is tudunk diplomát szerezni, régít és újat. A nálam céltudatosabbak le is gyökereztek, főleg akik még benősülhettek a „törzsbe”. Ma már kertés házuk van, munkaidejük letöltése után tisztességes nyugdíjuk. Én, (finnugor) tanulmányaim és érdeklődésem irányát követve Finnországba kalandoztam (tapasztalataim a finn rokonokkal – ez egy másik történet), elszalasztva e közzjátékkal nemcsak a kertés házat és a teljes nyugdíjat, hanem az utolsó lehetőséget is, hogy az állampolgárságon túl alaposabban meghonosodjam „új hazámban”, elfogadtassam szolgálataimat mint kultúraközvetítő. Hogy – bár még elég sokáig helyben maradvam – elfele tájékozódttam már a hatvanas években, annak más oka is volt, nem csak az, hogy „gyermek lettem újra” s hogy elkvesztettem az árnyékomat. Ez, mint főntebb elmondtam, közös élményem volt számos honfitársammal, akikkel – egymás társaságát keresve – átvészeltettük volna a lelki alkalmazkodás válságait. (Egy élesszemű megfigyelő, az egész európai kultúrában fölényesen mozgó Szabó Zoltán szerint a „svéd magyarok” arról ismerszenek meg az európai magyar találkozókon, hogy mindig seregesen érkeznek s úgy csüngnek egymáson, mint a „golyák” az egyetem folyosóin. Ebből arra következtetett, hogy nagyobb lelki nyomás alatt élnek, mint más országok magyarjai.) Nagyobb baj volt, hogy beleesett a féreg a nyájba: a hazai „enyhüléshez”, a „dialógushoz” való viszonyulás megosztotta dél-svédországi egyetemi városkánk (Lund) magyarjait. A „korral haladók” egyre szolgáltaiban tették magukévá a kádári konszenzus emigrációs politikájának alaptételét: hogy haszontalan létünk egyetlen értelme s igazolása a szocialista haza érdekeinek külhoni képviselése, s hogy e hivatásunkat betölthessük, „be kell fognunk pörös szánkat”, tartózkodnunk kell a kommunisták országglásának kritikájától. Ez az öncsonkító program üzött belső emigrációba egy szabad országban, ez tett otthontalanná a helyi magyar egyesületben. Ugyanakkor mintegy kárpótlásként utat kerestem s találtam Európa világosabb ítéletű magyarságához, így lettem a Nemzetőr és az Új Látóhatár munkatársa, európai konferenciák előadója, Szolzsényicin leleplező nagy művének, az Archipel Gulagnak fordítója.

A svédországi magyaroktól finnországi éveim alatt sem szakadtam el teljesen; amikor pedig gyermekeim annyira cseperedtek, hogy kiscserkészekké válhattak, kezdtem nyaranta átkelni családostul a nagy vízen s kocsival folytatni déli irányban négy és fél száz kilométeren Tángagárde gyülekezeti otthonáig. E cserkésztáborokkal kezdődött fokozatos visszatelepülésünk, ami meg is valósult a ’80-as évek elején, immár nem Lundba, hanem Stockholmba, ahol régtől fogva egészen más szellemű magyar munka folyt a Magyar Házban: nem elégedett meg a követség révén házhoz szállított hazai filmekkel, kabarékkal, hanem öntevékenyen s tudatosan ápolta Ötvenhat hagyományát és az igazi magyar értéket, amellelt kielégítette a társas élet igényeit is.

Munkaadóm persze nem a Magyar Ház lett, hanem a svéd iskolahatóság; onnan húztam a fizetést mint iskolák közt ingázó anyanyelvi tanár, hogy pár év múlva a tanárképző főiskolán magam is részt vegyek a tanárjelöltek kiképzésében. Mindebből kitűnik, hogy több fronton is bekapcsolódtam abba a küzdelembe és munkába, mely a második generáció lelkéért, gyökereieret, kettős kultúrájáért s (legalább felerészben) magyarnak megtartásáért folyt.

A svéd hivatalos álláspont a hatvanas évek óta nagy változáson ment keresztül e téren. Akkor még minél gyorsabb asszimilálódást vártak el és szorgalmaztak a szülőktől és a tanulóktól egyaránt; tíz év múlva azonban az aktív kétnyelvűség s a két kultúrában való otthonosság lett a jelszó. A különben számos okból elmarasztható szocdem iskolapolitika (lásd Csatlós János nagyon is helytálló vitriolos kritikáját a Korunk 1990.9. számában) áldozni is hajlandó volt a szép eszmékért, s lehetővé tette az anyanyelvi oktatást az azt igénylők számára, méghozzá a rendes tanítási idő keretében.

Persze korántsem volt elegendő az a heti egy-két óra, ami egy tanulóknak jutott, ám az anyanyelv státusát emelte, amellelt a tanulókat is érdekeltté tette, hiszen osztályzatot kapott az anyanyelvből mint tantárgyból. Hogy valós eredménye legyen az oktatásnak, ahhoz nélkülözhetetlen volt az otthon segítsége,

főleg egy kéznél levő nagymamáé, azonkívül a cserkészfoglalkozás és az otthoni nyaralás biztosíthatta, hogy a tranuló valóban elsajátítsa anyanyelvét.

A svéd hatóság kétféleképpen emelhetné volna az anyanyelvi oktatás határfokát (a csekély óraszám mellett is): ha sikerül egy-két iskolába összehelyezni a magyar gyerekeket, s ha átengedi a „magyar önkormányzatnak” az oktatás megszervezését és ellenőrzését. Az előbbi nem tudta, az utóbbit nem akarta megtenni. Az összehelyezés alighanem a szülők ellenállásán is meghiúsult volna (nagyon individualisták lettünk ám itt!); az állam pedig semmi áron ki nem adta volna a kezéből az anyanyelvi oktatás fölötti döntés jogát, míg ő fizeti a tanárokat. Így hát a SMOSZ-nak, illetve a Magyar Ház egyik egyesületként működő iskolabizottságnak csak véleményezéshez és kérelmezéshez volt joga. Nem is érhetett el egész főnállása alatt annyit sem, hogy leváltassa az órákat elhanyagoló s egész kerületek anyanyelvi oktatását megbénító tanárokat. A szocdem politikára jellemző egyenlőségi itt is a minőséget pusztította: a jó munkát nem jutalmazta elismerés, a szülők panaszaira pedig, még ha mégannyian aláírták is, füle botját sem mozdította a nagyothalló bürokrácia. Sok rektor és osztályfőnök, akinek szemében szálla volt az anyanyelvi oktatás és a vele járó „kivételezés” és „rendbontás”, még örült is az órák elmaradásának és elnéptelenedésének; erre az egyre nem akart idő jutni a svéd iskola üresjáraiból. A szigorodó gazdasági helyzet és a kényszerű takarékoskodás jó ürügy volt drasztikus intézkedésekre: a spórolást természetesen mindig a legkisebb ellenállás irányában kezdik. A javasolt s máris a gyakorlatba átvitt alternatívánál, hogy az amúgy is képtelenül hosszú tanítási nap befejeztével, délután négy órakor egy messze fekvő másik iskolába utazgassanak anyanyelvi órára a fáradt és éhes tanulók, még a szombati vagy vasárnapi iskola is jobb megoldás volna, ha erre szabad kezet adna s főleg tanári fizetést biztosítana az állam a Magyar Háznak.

(Azóta éppen ez a szombati iskola valósult meg – ám állami támogatás nélkül, csak a szülők és az önkéntes oktatók áldozatkészségéből.) A takarékoskodási kampányok következtében a Magyar Ház fölött is meggyűlnek időnként a vészfelhők: lakbéremelés (a ház megvásárlása előtt), támogatáscsökkentés formájában. A svéd hatóság egyre nagyobb mértékben a magyar áldozatvállalástól teszi függővé a maga hozzájárulását. Kiöregszik a régi gárda is, betegség, halál tizedeli. Gyermekeink, a „második nemzedék”, még ha kisebb korukban évekig velünk jártak is a Magyar Háza, cserkészként vettek részt kenu- és sítáborokon, nem sok hajlandóságot mutatnak a „stafétát átvételére”. Ők már az „idegen elembe” is otthonosan mozognak, nem igényük a „haza-pótlék”. De hiszen közelünkben sem maradnak, szétszóródnak a nagyvilágban. A Ház népe, ha nem gyérült is meg vérszesen, jócskán kicserélődött. Mi, akik Magyarországról jöttünk, hovatovább kisebbségbe kerültünk a „magyarul beszélő románokkal” szemben, akik a conducator országlása alatt kerültek ide, ami Erdélynek nem tett jót ugyan, de a Magyar Háznak és egyesületeinek annál inkább.

Szóval „megfogyva bár, de törve nem”? Egyelőre legalábbis remélni szeretnénk.

A '89-es rendszerváltással lezárult egy korszak a svédországi magyarok életében is. Tömeges hazaköltözéssel nem járt ugyan a változás, de a Magyar Ház vonzását kétségkívül csökkentette. Sokan élnek – nyugdíjasként könnyen megtehetik – kétlaki életet, hónapokra tűnnek el szemünk elől egy pesti lakásba vagy vidéken vásárolt házukba. Az „öreg szem” a régi arcokat keresi s egyre több a hiányolnivalója. Annyi új arcot lát maga körül egy-egy rendezvényen, hogy ki sem ismeri magát köztük. Ennek persze inkább örülnie kellene, főleg pedig annak, hogy az újak zöme fiatal szülő, aki gyermekeit hozza magával, ahogy mi is hoztuk őket húsz-harminc évvel korábban.

Visszatekintve „száműzetésben” töltött évtizedeinkre, ha sokszor hajlandók vagyunk is Mikessel „haszontalannak” tartani bujdosásunk idejét, abban vigasztalást találhatunk, hogy végül is az ment teljesedésbe, amit óhajtottunk s amiért küzdöttünk is lehetőségeinkhez képest: magdólt a hazánkat igában tartó nagyhatalom, véget ért a végtelennek ígérkező új „török hódoltság”. Ha nem is a mi érdemünk ez, igazolva láthatjuk több évtizedes magatartásunkat: azt, hogy „nem költöztünk a tágas hűdra-szájba”, mint Weöres Sándor *Terror* című versében „a fillérfejű szatócs és házanépe”, hanem az otthoni igazakkal egyetértésben tartottuk ébren Ötvenhat szellemét, Hazánk értékeit ápoltuk egyesületeinkben. Önmagunkat, szerzett sajtóságainkat sem adtuk föl azonban sem régi hazánkkal, sem befogadó országunkkal szemben. Mert érték az egyetememes magyaraságnak minden regionális színfoltja; egynek sem szabad eltűnnie, belemosódnia környezetébe.

(megjelent a kolozsvári Korunkban a '90-es évek elején)

Rab Irén

HOL A BAL, HOL A JOBB?

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szélsőjobboldali párt, amelynek provokációitól volt hangos fél Európa

Ők persze nem tartották magukat szélsőségesnek, egyszerűen igazságos társadalmat akartak építeni, keresztény, nemzeti alapon. Fiatalok voltak, nem nyomasztotta őket sem a bolsevista örökség, sem a rendszerváltozás utáni liberalizmus terhe. A Jobbik Magyarországért Mozgalmat az egyetemisták és főiskolások ifjúsági szervezete, a Jobboldali Ifjúsági Közösség alapította.

Akkoriban – 2003-at írtunk – a magyar egyetemek világában, úgy látszik, még a konzervatív, keresztény és nemzeti szemlélet uralkodott. (Vagy a fiatalságra jellemző örök ellenzéki, mindig mást akaró magatartás. Ne feledjük, a 2002-es választások után MSZP–SZDSZ-koalíció volt kormányon Magyarországon!)

A magát mozgalomnak nevező párt a magyarság lelki és fizikai önvédelmére hamarosan egy félkatonai szervezetet hozott létre, a parakatonák elegáns egyenruhájukban hol a köztársasági elnöki palota előtt, hol a cigányok lakta településeken parádézta. A pártelnökük a parlamentben is a gárdamellényt viselte, talán provokációból, talán a médiafigyelem felkeltése érdekében.

Volt is figyelem bőven, a német sajtó örökösen a magyar szélsőjobb előretörésével riogatott, akkoriban az ottani újságok címlapjukon a Dunnyás testvérré emlékeztető gárdistákat mutogatták, zsidó- és cigányellenességről papoltak.

A szélsőjobboldali veszély létezését a cigánygyilkosságok bizonyították. Utóbbi jól is jött a németeknek, mert akkoriban került a nyilvánosság elé, hogy a neonáci földalatti mozgalom (NSU) sorozatosan követett el idegenellenes bűncselekményeket. A kétezres évek elején kilenc migránsok elleni gyilkosság és további negyvenhárom hasonló indíttatású gyilkossági kísérlet történt Németországban.

Nem minket féltettek ők valójában, hanem a figyelmet akarták elterelni saját belpolitikai problémájukról. Anynyira, hogy még pénzt is adtak a romagyilkosságokról szóló film, a Csak a szél elkészítéséhez. Az aktuálpolitikai indíttatású művészfilmet a 2012-es Berlinálén a zsűri nagydíjjal és az Amnesty International békedíjjal jutalmazták. A ber-

lini magyar nagykövetség a fesztivál ideje alatt nyilvános beszélgetéseket szervezett romaügyi politikusokkal. Balog Zoltán, Járóka Livia és más szakértők hiába próbálták német és angol nyelven, tolmács nélkül elmondani, hogy a Gárdát jogerősen már rég feloszlatták.

Hiába ismertették a magyarországi romastratégiát (amit az Európai Unió számára is kidolgoztak), a berliniek – csakúgy, mint Brüsszel – ezt nem akarták meghallani. Maradt a zsidó- és romaellenes kirekesztő Magyarország topozsa.

Visszatérve a Jobbikhoz, a párt a 2014-es választásokon a szavazatok egyötödét kapta meg, és bár ez mandátumarányban pont a felét, tíz százalékot jelentett, mégis nagy volt a ribillió német körökben. Mi lesz Magyarországgal, Európával, ha a szélsőjobb ott ennyire megerősödik?

Aztán később már nem aggódtak a Jobbik miatt, mert rájöttek, nem tőlük kell félni, hanem Orbán Viktortól, aki nemzeti érdekből elég bátor volt szembenemenni az Európai Unió észszerűtlen és egyre érthetlenebb döntéseivel.

Először az unortodox gazdaságpolitikájával, aztán a migrációs krízis során, most meg a járványkezeléssel, és előbb-utóbb mindig bebizonyosodik, hogy jó úton jár. Személyében a kifinomult, demokratikus nyugati világban megtalálták a keresett közös ellenségképet.

A Jobbik idehaza cukisodott, néppártosodott, „magyar szívvel, józan ésszel, tiszta kézzel” és Simicska Lajos pénzével, Heller Ágnesék támogatásával várta a nagy győzelmet, a kormányváltást jobbikos alapon, de az bizony elmaradt. Leköszönt a cuki pártelnök, Simicska úr megvált médiabirodalmától és eltűnt a színről. Másnap már attól volt hangos a német sajtó, hogy Orbán győzelmével tovább csorbult a magyar sajtószabadság, újabb jelentős médiumok szűntek meg. Senkit nem érdekelt, hogy a tulajdonos csalódottságában kiszállt a médiapiacról, sorsára hagyva a Magyar Nemzetet, a Heti Választ, a Hír Tévét és a Lánchíd rádiót, ha még emlékszünk rá. Az ezt követő jobbikos belviszályt és a párt osztódását ismerjük.

Jó lenne emlékezni ezekre a dolgokra, mert újabban a Jobbik stratégiája és parlamenti alelnöke, Brenner Kolomán egyre gyakoribb vendége a német sajtónak, ott érzékenyít. Részéről ez könnyen megy, Brenner civilben germanista, habilitált docens volt az ELTE-n, ahol szigorú tanár hírében állt.

Nem okoz gondot neki sem kapcsolatot teremteni, sem újságírókkal, politikusokkal németül beszélni. Programot is tud írni, például a Jobbik új programját. Mutatis mutandis, a kezdetben EU-ellenes párt 2009-ben már a Nemzetek Európája mellett tette le a voksát.

Később ezen is túllépett, ma már a közös ügyeket keresik, a globális kihívásokra egységes európai stratégiát, az

együttműködés lehetőségét. Magyarországon az összes baloldali párttal egy közös ügye van a Jobbiknak, Orbán Viktor legyőzése bármi áron. A honi kihívásra is az egységes stratégia, együttműködés a válasz.

Valamikor a Jobbik még csalódottsággal figyelte a „pártok gyors elhasználódását, világnézeti vargabetűit, köpnyeforgatását, korrumpálódását, kiüresedését, azt, hogy nemzetstratégiai kérdésekben a politikai garnitúra a magyar érdek ellenében rendre együtt szavazott”. Most az egységes stratégia érdekében ők is a világnézeti vargabetűt választották, és összeálltak a kommunista utódpartokkal, a velük összeforrott szélsőséges liberálisokkal, mindenkivel, akiket korábban épp ők akartak eltávolítani a hatalomból.

Mi idehaza kapkodjuk a fejünket az ellenzéki összefogás mozzanatain, amikor például Jakab pártelnök támogatásáról biztosítja a szocialista, DK-s, LMP-s politikusokat, miközben visszalépteti a Jobbik jelöltjeit. Hajrá Ági, Márta etc.! – kiáltja a magyar hajdúk és szurkolók buzdító szavát a maga alpári módján, előre, a győzelemért! Nem kérdezi, hogy a jobbikos identitású szavazók egyetértenek-e ezzel?

Mert ők bizony a jobboldalibb nemzeti érzelmük miatt választották maguknak valaha ezt a pártot, és nem azért, hogy Ágit, Mártát és a többi áldemokratát juttassák a hatalomba. Jakab azt hiszi, elegendő az orwelli napi két gyűlöletperc, amivel szavazótáborát a tolvaj gazdagok és az Orbán-rendszer ellen hergeli, hogy a gyűlöletfüggés majd az ikszet is mágneses erővel húzza be.

Míg Jakab idehaza a szivárványos közös érdek rá osztott, elég ócska szerepét gyakorolja, Európa-kompatibilis párttársa, Brenner Kolomán a szerencsenmosdatás feladatát végzi, és gyözködi a Nyugatot az ellenzéki összefogás szükségességéről. „Nem azért győztük le a kommunista egypárt-rendszert, hogy egy korrump, autokrata rendszer fogságába essünk. A magyar választási rendszer az ellenzéki pártoknak lehetetlenné teszi eltávolítani a Fideszt a hatalomból” – mondja, és ez nagyon tetszik mindenkinek azon a tájon. El is hiszik egyből Brennernek, hogy a mai Jobbik már nem az a radikális, antiszemita, rasszista párt, aminek valaha tartották, ők ma Magyarország egyetlen néppártja. És elhitei, hogy a hatpárti ellenzék – mint a rendszerváltozáskor az ellenzéki kerekasztalt – a belpolitikai helyzet teszi szükségessé. Morális kétely fel sem merül a demokratikus világban, hogy vajon a baloldaltól elfogadható-e a Jobbikkal való szövetség?

Hol a bal, hol a jobb? Már nincs itt irány, énekelte az örökzöld Cseh Tamás még a rendszerváltozás hajnalán. Valóban nincs itt irány, stratégiai cél van, Orbán Viktor legyőzése és a hatalom megszerzése bármi áron. És ebben minden eszköz megengedett, ignorálható a választói akarat, felülírhatók a szabályok, becsaphatók a saját választók. Persze, ha hagyják.

*A Magyar Nemzetből tallózva
2021. május 19.*

Ady Endre

ÜZENET EGYKORI ISKOLÁMBA

Június volt s ujjongtunk, nincs tovább,
Most gyertek szabad mellű örömök
S pusztuljatok, bilincses iskolák.

De elcsitult a jókedv-förgeteg
S helyére ült a döbrent némaság:
Köröttünk már az Élet csörtetett.

Óh, ifjui, szent megjőzanodás,
Komoly, nagy fény, hős férfiú-szerep,
Emléketek ma is milyen csodás.

Hős harc az Élet és megélni szép,
Ha hozzáedzik tüzes szív-kohók
Ifjú vitézlők lengeteg szívét.

Ha élet zengi be az iskolát,
Az élet is derűs iskola lesz.
S szent frigyüket így folytatják tovább.

Én iskolám, köszönöm most neked,
Hogy az eljött élet-csaták között
Volt mindig hozzám víg üzeneted.

Tápláltad tovább bennem az erőt,
Szeretni az embert és küzdeni
S hűn állni meg Isten s ember előtt.

Június van s nagyon magam vagyok
S kísértének élt élttem árnyai
S az elbocsátó iskolapadok.

S én, vén diák, szivem fölemelem
S így üdvözlöm a mindig újakat:
Föl, föl, fiúk, csak semmi félelem.

Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabadlelkű diák.

LETTORSZÁGI MAGYAROK

Mindegyikünk története kezdődhetne így: volt egyszer egy Magyarország... Aztán jött „a nagy háború”, majd 1920. június 4-e, amikor Budapesten és országsszerte megkondultak a harangok és a gyártelepek szirénái, és a borongós levegőégen tovahömpölygő szomorú hanghullámok a nemzeti összeomlás fájdalmas gyászát jelentették: Trianonban aláírták a békeokmányt. Másnap a történelmi Magyarország észak-keleti, ma Kárpátaljának nevezett csücske, s benne népe is egy idegen országban, Csehszlovákiában találta magát. Huszonöt esztendővel később, 1945-től a népek kohójában, a Szovjetunióban, azon belül is az Ukrán Szövetségi Szocialista Köztársaságban kötöttek ki, anélkül, hogy otthonuktól akár csak egy lépést is eltávolodtak volna. Honfiai a hazának elvesztek, otthonukban idegenné lettek. S az akkor kezdődött nagy „népvándorlásban” egyeseket Kazahsztánba vagy Irkutszkba vittek, mások maguk indultak el tanulni vagy munkahelyet, új otthon keresni a Szovjetunió különböző tagországaiban: Észtországban, Lettországban vagy Litvániában.

Lettországi magyarok: Rigában, Daugavpilsben, Jelgavában... Balaton Társaság Rigában – mennyire furcsa és idegenül hangzó nevek, megnevezések. S ha az itteni magyarokat kérdezed, családtagjaik és rokonaik többségükben ma még mindig ott élnek Kárpátalján, ahol őseik is éltek ezerszáz évnél is régebben – a széthullott szovjet birodalom tetemeiből újonnan létrehozott Ukrajna lakói.

A Lettországban élő magyarok társasága 1992-ben alakult, de hivatalosan csak 1997-ben került bejegyzésre Lettországban Élő Magyarok Balaton Társasága (Latvijā Dzīvojošo Ungāru Biedrība „BALATON”) néven. A balti országban megközelítőleg 300 magyar él, közülük 40-50 fő aktív tagja a társaságnak. A tagok rendszeresen szerveznek találkozókát elsősorban húsvétkor és karácsonykor, és közösen ünneplik meg nemzeti ünnepeinket: március 15-ét, augusztus 20-át és október 23-át. A Társaság aktív tagja a Lettországi Nemzetiségek Kulturális Szövetségének, melynek keretében, a Nemzetiségek Házában 2004 óta „Magyar szoba” is nyílt. Nyáridőben a lettországi magyarok fiatalabbik nemzedéke részt szokott venni Budapesten a határon túl élő magyar fiatalok találkozóján, ahol többek között lett nemzeti ételekből mutatnak be gasztronómiai asztalt, vagy „Ismerkedjenek meg Lettországgal!” címmel kiállítást szerveznek, mindig nagy sikerrel. A Balassi Intézet egyetemi előkészítőjének elvégzése és magyarországi sikeres érettségi vizsgájuk után fiataljainknak lehetősége nyílik, hogy Magyarország különböző főiskoláin és egyetemlein ösztöndíjasként tanuljanak, s örömeinkre szolgál, hogy többen éltek is már ezzel a lehetőséggel. Gyakran tartunk „Magyar napot” étel- és borkóstolóval, „Ismerik Magyarországot?” címmel vetélkedőt és szerveztünk már magyar kézimunka-kiállítást

Riga, az egykori Hanza-város, ma Lettország fővárosa

is. Rendszeresen megszervezzük népszerű „Nyárcsalogató” vagy „Nyárbúcsúztató” gulyáspartinkat, melyet egy-egy festői lett kisvárosba vagy a Balti-tengerhez vezető autóbussz kirándulással szoktunk egybekötni. A családtagokkal és barátokkal, valamint a rigai magyar nagykövetség munkatársaival együtt 60-70 személy szokott ezeken összejönni. Szervezetünk tagja a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének. Szoros összeköttetésben vagyunk a lettországi magyar nagykövetséggel. Magyarország Rigai Nagykövetsége minden évben megszervezi a „Magyar Napok Lettországban” elnevezésű színes programokkal díszített rendezvénysorozatát.

Különös hangsúlyt fektetünk a magyar nyelv oktatására, különösképpen azon hontalan státussal jegyzett magyarok számára, akik egyáltalán nem, vagy csak hiányosan beszélnek a nyelvet, viszont szeretnék felvenni a magyar állampolgárságot. Magam nyelvet és történelmet tanítok nekik, két éve pedig a Facebook-on a Magyar Östöréneti és Történelmi Klub tagja is vagyok. Nem lehet elfelejteni azokat az örökönyeket, amelyeket azok szemében láttunk, akik végre újra hivatalosan is a magyar nemzethez tartozást jelentő magyar állampolgárságot és útlevelet átvehettek!

Mindannyiunk számára emlékezetes gróf Apponyi Albert Trianonban elhangzott védőbeszédének váteszi mondata: „Önök most megásták Magyarország sírját, de Magyarország ott lesz a temetésén mindazon országoknak, amelyek most itt megásták Magyarország sírját. Mégis, ha Magyarország abba a helyzetbe állíthatnák, hogy választania kellene ennek a békének az elfogadása vagy aláírásának visszautasítása között, úgy tulajdonképpen azt a kérdést kellene feltennie magának: legyen-e öngyilkos azért, hogy ne haljon meg.”

Rövid írást így kezdtem: Volt egyszer egy Magyarország... s bizakodással így fejezem be: „Megfogyva bár, de törve nem, Él nemzet e hazán!”

Giber Tamás Gábor

a Balaton Társaság elnökhelyettese,
a Szent György Lovagrend Skandináviai
Nagypriorátusának noviciusa, ki a lovagrend
jelmondatával igyen köszönti az olvasót:
„In Veritate Iustus Sum Huic Fraternali Societati”
(Valósággal igaz vagyok e testvéri szervezet iránt)

Lelki morzsák - 33

„Volt a farizeusok között egy Nikodémus nevű ember, a zsidók egyik vezető embere. Ő egy éjjel elment Jézushoz, és így szólt hozzá: Mester, tudjuk, hogy Istentől jöttél tanítóul, mert senki sem képes megtenni azokat a jeleket, amelyeket te teszel, csak ha Isten van veled. Jézus így válaszolt: Bizony, bizony, mondom neked: ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg az Isten országát. Nikodémus ezt kérdezte tőle: Hogyan születhetik az ember, amikor vén? Bemehet anyja méhében, és megszülethet ismét? Jézus így felelt: Bizony, bizony, mondom neked, ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. Ami testtől született, test az, és ami Lélektől született, lélek az. Ne csodálkozz, hogy ezt mondtam neked: Újonnan kell születeteket.” (János ev. 3,1-7)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE

Mai elcsendesedésünk egy komoly, tanulságokat hordozó beszélgetés részletének tanúivá avat és hív minket, mely egykor Jézus és Nikodémus között történt. E beszélgetés olyan örökérvényű tanulságokat ad, melyek évszázadokon átívelve ma is érvényesek és igazak az Isten országát és igazságát kereső ember számára. A beszélgetést kezdeményező Nikodémus egy jeruzsálemi farizeus főember volt, a 71 tagú tanács tagja, kinek személyét János evangélista meglehetősen részletességgel örökíti meg több helyütt is evangéliumában és akit a hagyomány is a kora keresztény közösség oszlopos tagjaként tart számon. Nikodémus egy tapasztalt, sokat látott ember volt, akit azonban az évek nem tettek közönyössé és fásulttá. Nem mások véleménye alapján foglal állást Jézussal kapcsolatban, hanem saját maga akar meggyőződni arról, hogy tulajdonképpen ki is ez a názáreti ács fia, aki oly sokakra tudott hatással lenni. Előrehaladott életkora ellenére hordoz egy nyitottságot, egy a dolgok mélyére hatolni kívánó őszinte érdeklődést. Ezt ugyan nem vállalja fel nyíltan, de az éj leple alatt felkeresi Jézust, hogy személyes benyomást szerezzen Róla és ne mások szóbeszéde alapján fogalmazza meg véleményét.

Igénk első tanulsága lehet, hogy ez a magatartás nem csupán figyelemre méltó, de ma is követendő példa arra, hogy saját életünk vezetése és döntéseink alapja ne az legyen, hogy mások mit mondanak, hogy a korszellem éppen milyen szeleket és trendeket reklámoz vagy zúdit felénk és reánk. Az Örökkévaló felruházott bennünket az életünkre vonatkozó egyéni felelősség szabadságával, mely alapján nem mutogathatunk másra vagy másokra. Ha döntéseink nem ebben a tudatosan megélt egyéni belső felelősségben születnek, akkor lemondunk arról a teremtettségbeli adottságunkról, melyről a Szentírás bizonyosságot tesz és azt mondja, hogy mi emberek az istenképesség méltóságát és annak felelősségét hordozzuk. Másrészt a történelem megannyiszor bizonyította már, - elég csak a XX. század európai történelmére gondolnunk -, hogy attól nem lesz igaz és értékes valami, hogy tömegek harsogják és éltetik. Igen, a történelem megannyiszor bizonyította, hogy a keveseknél volt a tisztánlátás kegyelme. Nikodémus társadalmi helyzete és talán habitusa nem engedte ugyan, hogy az igazságra szomjazó lelkiülete nyilvánosan és nyíltan vállalja annak megismerése iránti merészséget, de mégis megőrzi az egyéni véleményformálás szabadságának belső igényét, felelősségét és méltóságát.

Nikodémus a beszélgetést nagyon udvariasan indítva szólítja meg Jézust, kifejezve iránta való tiszteletét azzal, hogy mesternek nevezi. Ezt követően konkrét kérdés felvetése nélkül azonnal át is adja a szót, melyre egy teljesen meglepő válaszreakciót kap. Jézus mindennemű kedélyeskedő gesztus nélkül, udvariaskodó csevegés nélkül a lényegre tér és mintegy minden emberre kiterjedő általános igazsággal azt mondja, hogy „ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg az Isten országát”. Vagyis a lelki újjászületés kikerülhetetlen, mert enélkül az ember még csak látó távolságba sem kerülhet az Isten országához. Jézus ugyanakkor ezt a mondatot és annak kötelezőségét egészen személyessé teszi Nikodémus számára. Annak a Nikodémusnak, aki saját társadalmi helyzetében egy megbecsült, tiszteletet kiváltó és arra méltó farizeus volt. Nem a képmutatók közé tartozó farizeus, hanem azok közül való, akik őszinte komolysággal veszik vallásukat, nem emberek tetszését és elismerését várva, hanem az Isten országát keresve. Eppen ebben van ennek az Igének egyik komoly figyelmeztetése! Mert aki azt gondolja, hogy Nikodémushoz hasonlóan ő is amolyan jóember, kedves ember, tehát emberi erényei, morális és erkölcsi tartása, értékes tevékenysége és társadalmi szerepe vagy családi múltja miatt egyenes az útja az Isten országába, az Jézus szavai értelmében nagy tévedésben van önmaga és önmaga jövője felől. Mert Jézus szavai szerint, ha valaki nem születik Lélektől és lélekben újjá, az nem mehet be az Isten országába, akármilyen jóra való is az emberi érték és mérték szerint. Jézus sokszor beszél az Isten országáról és annak igazságáról, sőt azt is mondhatjuk, hogy szolgálatának egyik központi tartalma ennek bemutatása. Isten országa nem földrajzi határok között, hanem az emberi szívekben valósul meg és ölt testet. Nem igazodik ember alkotta intézményi keretekhez, hanem Jézus szavai szerint ott van jelen, ahol lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres. (János ev. 4,23)

Amikor Igénk a lelki újjászületés szükségességét és kikerülhetetlenségét megfogalmazza, akkor egyben azt az örömhirt is üzeni, hogy ennek megvalósulása nem lehetetlen az életünkben. Nikodémust váratlanul éri az a tárgyilagosság melyet Jézus megfogalmaz és értetlenkedve kérdezi, hogy hogyan lehetséges újjászületni. Szavaiban van némi cinizmussal kevert ironia, hiszen olyat kérdez, ami mindenki számára egyértelmű, hiszen magától értődő, hogy nem lehet visszaforgatni az időt és nem válhat újszülötté az idős ember. „Hogyan születhetik az ember, amikor vén? Bemehet anyja méhében, és megszülethet ismét?” - kérdezi Nikodémus. Jézus azonban nem engedi a szavait hígítani és megismétli, hogy a lelki újjászületés, vagyis a felülről való születés kikerülhetetlen. Ez nem az ember önmegváltoztató erőfeszítésének az eredménye. Nem valami saját erejéből magára vett magatartásminta, hanem a felülről és belülről fakadó átalakulás következménye. Isten ezt az újjászületést, belső átalakulást, irányba fordulást senkire nem erőszakolja rá. Amikor csendesen és váratlanul átölel az Isten valakit, - ahogy a költő óriás Ady fogalmazza az Úr érkezése című sokat idézett versben, akkor ez az átölelés soha nem az akaratunk ellenére történik. Ez az átrendező, átalakító ölelés megöli a régit, az őembert, hogy megszülethessen bennünk a Lélek szerinti új. Amint a Szentírás mondja vessétek le a régi élet szerint való őembert (Ef.4,22), mert „ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába” - mondja Igénkben Jézus. A víz természetesen a keresztségre, a Lélek pedig a Szentlélekre mutat. A keresztségben - ahogy Luther fogalmaz -, az őember megfúlad és eltemetetik a hullámsírba, hogy a Lélek által megújult, megváltoztatott, megtérítve születhessen újjá. Mindez nagy titok, melyet Jézus a szélhez hasonlít, melyet nem látunk, de a hatását érezzük, látjuk és használjuk, hiszen a szél energiát termel a hatalmas szélkerekek által, vitorlást lendít vagy éppen malmot hajt. Nem tudjuk, hogyan, honnan él és hova tart, de hatását érezzük. Így van a megújult és újjászületett ember is, melyet nem emberi módszer, hanem a teremtő és újjáteremtő Isten vihet végbe rajtunk. A kérdés, hogy akarjuk-e, kérjük-e és elfogadjuk-e Istennek ezt a megigazító újjáteremtő kegyelmét. Ő azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön! Minden ember! A történelem egyik legmeghatározóbb beszélgetése egykor Jézus és Nikodémus között hangzott el, de adja a Mindenható, hogy ma, - Szentháromság ünnepén -, minket tudjon megszólítani - Amen -

(Dr. Pócze István, 2021)

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp

till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige

(Egyházi járulékról szóló BELEEGYZÉS a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärsinkomst.

(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelmemre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____
 (Név)
 Personnummer: _____ - _____
 (Személyi szám)
 Adress: _____
 (Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)
 Postadress: _____
 (Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)
 Datum (Dátum) Underskrift (Alíráás)

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
 För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast 31-e oktober året innan.**

(Ahhoz, hogy a következő évtől érvényes legyen, a beleegyezést legkésőbb folyó év október 31-ig kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen:

A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt a Lelkeszi Hivaltól lehet kérni és oda visszaküldeni:

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

